

HARITSCHELHAR 38 URTE ZUZENDARITZAN

Jose Luis LIZUNDIA ASKONDO
euskaltzaina

Jakina da Jean Haritschelhar euskaltzain oso izendatu zutela 1962an urgazletzatik igaro gabe, berau kasu bakanetarikoa delarik. Jules Moulier “Oxobi” bera bezala baxenafarraren ordezkoko, Baigorri kantonamendu berekoak biok, gainera. Handik lau urtera, erakunde akademikoak Zuzendaritza berrantolatu zuenean, euskaltzainburuordetza sortu zuen, kargu horretarako lehen izendatua izan zelarik. Zuzendaritza hartan, Jeanekin batera, Manuel Lekuona, euskaltzainburua; Juan San Martin, idazkaria eta Eusebio Erkiaga, diruzaina zeuden. Haritschelharrek 2005eko urtarrilaren 27 arte iraun zuen Zuzendaritzan, lehendabizi 1989ko urtarrilaren 19 arte, Buruorde eta, geroztik Euskaltzainburu, beraz, hogeita hamazortzi urte kargudun, Euskaltzaindiaren historian gehien iraun duena Akademiaren gobernamentuan.

Beñat Oihartzabal buruordearekin batera, Jeanen omenezko liburuki honen argitalpen arduradun izendatua izan nintzenean -bistan da Andres Urrutiarekin batera, zeren eta, ene iradokizunez, 1974an L. Villasante euskaltzainburuak proposatu eta onartu bai zen Barne Erregeletan, Euskaltzainburua izango zela *Euskera* agerkariaren eta Argitalpen Batzordeburu- pozik hartu nuen ardura. Eta horregatik, euskaltzainkide gisa egin dudana artikuluaz landa, lan hau izan bedi, labur bederen, Jean kargudun legez, izan duen ibilbide luze eta emankorraren azalpen eta lekuko.

1966ko azaroaren 25ean euskaltzain urgazle izendatua izan nintzen, beste lagun andana batekin: Migel Javier Urmeneta, Roger Idiart, Xabier Kintana, Xabier Lete, Telesforo Monzon, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola eta besteron batzuk. Hurrengo hilaren, abenduaren 30an, nire lehen bileran izan nuen Jean ezagutzeko parada, hain zuzen Euskaltzainburuorde izendatu zuten egun

berberean. Handik urte bi pasatutxo, 1969ko urtarrilaren 12an, Baionako Euskal Museoan, zeinetan Jean zen zuzendari, Euskaltzaindiak, bere hileroko batzarrean -bide batez, Lapurdiko hiri nagusian ospatzen bai zituen erakunde akademikoak Urre Eztaiak, lehentxoago Oñati-Arantzazun eta Nafarroako Diputazioan hasiak- izendatu ninduen idazkariorde. Han zen, orduan ere, mahaiburuan, Manuel Lekuona euskaltzainburuarekin eta Juan San Martin idazkariarekin batera. Esan nezake egun horretan hasi nintzela berarekin gaur arteko etenik gabeko harremanetan, lankidetzan eta adiskidantzan.

ZUZENDARITZAN IPARRALDEKO ORDEZKARI

Inor izan bada Ipar Euskal Herriaren “erreferentzia” eta, ez Euskaltzaindiaren barruan bakarrik, hori Jean Haritschelhar izan da. Euskaltzainburuordetza sortu zenean erakundearen agintaritza kolejiatuan argi zeukan zer ordezkatzan zuen eta horrekin baliatu zen. Lafitte, Dassance, Diharce-’Iratzeder’, Eppherre eta Lafonekin lehendabizi, gerotxoago sartu zirelarik Davant eta Hiriart-Urruty, Jean euskaltzain talde eraginkor batekin inguratu zen. Ez dut izkutatuko Lafitte zela hizkuntzarekiko “erreferentzia” nagusia eta hori Jeanek ere aitortuko luke, baina erakunde harremanetarako Jeanek geroago eta pisu gehiago hartu zuen Euskaltzainburuordetzarekin. Haritschelhar-Lafitte bikotea zen Hegoaldekoontzat solaskidetzan ezinbestekoa L. Villasante, euskaltzainburu; J. San Martin>J. M. Satrustegi, idazkariarentzat; E. Erkiaga>H. Knörr>J. San Martin diruzaintzat eta K. Mitxelena, *Iker* sailburu iraunkorarentzat. Noski, J. L. Lizundia idazkariorde eragilearentzat ere. Bagenekien kasu bakoitzean bikoteko norengana jo behar zen, edota biengana ba zen, hobeki.

Udako Euskal Unibertsitatearen sorreran ba du zer-ikusi handia Euskaltzaindiak, azken antolatzaileak ahaztu badute ere eta erakunde akademikoaren barnean, dudarik gabe, Jeanek, zeren eta bera izan bai zen 1973an, buruorde izateaz gain IKASeko presidente eta Bordeleko Unibertsitateko irakasle gisa baime-nak lortu eta bideratu zituena. Ez bakarrik hori, aurreko hiru urtetan Baionako Euskal Asteen buru eta arima izan zen Jean eta kokagune babestua Euskal Museoa zeinetan zen zuzendari. Noski ez zuen berak bakarrik antolatu han bai ziren eraketa lagun P. Xarritton, Manex biak: Goihenetxe eta Pagola, Harluxet eta abar. Inoren lumaz hobekien labor biltzeko, hara hor zer dion Mikel Aizpuru Muruak *Udako Euskal Unibertsitatea euskal kulturagintzan. Hasierako urteak 1973-1984* liburuan, UEU, Bilbo, 2003, 30 orrialdean, *Baionako Lehen Euskal Astea, 1970* kapituluan hain zuzen:

IKAS-en burua Jean Haritschelhar zen, garrantzi handiko pertsona Ipar Euskal Herriko kultura bizitzan; izan ere, ardura hori izateaz gain, Baionako

Euskal Museoaren zuzendari zen, Euskaltzaindiko buruordea eta Bordeleko Unibertsitateko irakaslea. Haren ospeak mila kudeaketa erraztu zituen jarduera ugari antolatzeko, baita UEUren sorreran ere.

Hego Euskal Herritik frankotan Bidasoa-Pirineoz haraindiko ezaguera eskasa, okerra edo fokloriko samarra izan dugu. Batzuk saiatu gara zehatzago ezagutzen, ez bakarrik historiko-geografikoki, edo sozialki, baita Errepublikaren aginte izaera piramidala nola eratuta dagoen ere. Hor ere trebeziaz jokatzeko jakin du, hasi udal mailatik, departamendura, Akitaniako eskualdera eta Estaturoraino. Ez bakarrik harremanez, baizik eta kudeaketaz ere, ahantzi gabe Euskaltzaindiaren erakunde-akademikotasuna ezagutarazten. Oroitzen naiz 1970 hamarkadaren hasieran, Euskaltzaindiak Euskal Museoan ospatzen zuen ageriko ekitaldi batean nola aurkeztuak izan ginen Grenet aitaren, alegia, Baionako auzapezaren, aitzinean, Juanito eta biok: hau da Juan San Martin, idazkari akademikoa; “hau da Jose Luis Lizundia, administrazio idazkaria”. Ba zekien idazkari eta idazkariorde gure terminologia erabilia ez zuela ongi ulertuko hiriko alkate frantsesak. Errepublikako agintariekin ez zuen lortu bere amets nagusia, hots, Euskaltzaindia instituzio akademiko ofizial gisa aitortzea, egia ezan oso nekeza hizkuntza bakarra aitortzen duen estatu batean. Hala eta guztiz ere kudeatu zuen “utilité publique” mailako elkarte bezala onartzea Parisek, hori bai, konforme gaitza izanik behin baino gehiagotan adierazi die idatziz eta publikoki hango agintariei, nola Espainiako Erresuman, Madrilek ofizialki aitortua duela Euskaltzaindia, Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroako lurralde eremuetan, ikus dezaten, konparatiboki Errepublika gibelerago gelditu dela. Ekina okerra baita, bera Zuzendaritzan zelarik hasi ziren Iparraldeko aginte zenbait diru laguntzak ematen Euskaltzaindiari, oraintsuago, Euskararen Erakunde Publikoarekin aurrekontu laguntza normalizatuagoan sartu bagara ere.

Zuzendaritzan, bai buruorde eta baita buru bezala ere hainbat ekitaldi antolaketan lan egitea tokatu zitzaidan, 1969-2003 urte bitartean. Iparraldekoetan, Jeanen aholkua, harremana eta goi babesa ezinbestekoa zen. Asko aipatuko nituzke, baina bat azpimarratzekotan Bearnoko hiriburuan, “Parlament de Navarre” delako jauregian, Euskaltzaindiak egin zituen hileroko eta ageriko batzarrak izan ziren, bertan bildu bai ziren, ez bakarrik zazpi herrialdeetako euskaltzain oso, ohorezko eta urgazle, baizik ere zazpietako herri agintariak ere: François Bayrou, Pirineo Atlantikoetako presidentea; J. A. Ardantza, Euskadiko lehendakaria; Jose Alberto Pradera, Bizkaiko eta Eli Galdos, Gipuzkoako diputatu nagusiak, Arabako Kultura diputatu Pedro Ramos eta Nafarroako Gobernuaren izenean, Markotegi kontseilaria. Jauregi hartan lau hizkuntza entzun ziren: euskara gehienbat, frantsesa eta gaztelania, Nafarroako ordezkariak; hiruetan mintzo zelarik Haritschelhar euskaltzainburua eta gaskoin-bearnoeraz eta euskara-zubereraz, Txomin Peillen euskaltzain osoa.

Atal hau bukatzeko, badut bere eginkizunetan lekukotu beharra eta hau da: 1968-1978 hamarkadan, hots, Arantzazu eta Bergarako Biltzar bien tartean, euskara batuaren Hegoaldeko euskaltzainek beraien proposamenak aurrera atera ahal izateko, Iparraldekoen botoak behar zituzten. Horretarako Zuzendaritzan Jean izateak asko ahal bideratzen zuen eta hala atera ziren gehiengo osoz arau eta gomendio interesgarri ugari.

ZUZENDARITZAN BURUORDE

Euskaltzainburuordeari, erakundearen Arautegiak ahal eta eginbide gutxi esleitzen dizkio, ikus 10 artikulua:

Euskaltzain buruordeari dagokio: euskaltzainburua falde denean, haren lanak egitea”. Barne Erregelen 27. artikulua ere ez dute askoz gehiago garatzen: “Euskaltzainburuordeari dagokio: 27.1. Euskaltzainburua falta denean, haren lanak egitea.27.2. Bestelako kargu edo eginkizunen ardura ere egoitz daiteke.

Jean Haritschelhar mahai buruan zegoen, 1970ko urriaren 25ean. Mauleko udaletxean -hain zuzen, Zuberoa eta Nafarroa Beherea hartzen zituen “arrondissement” subprefektura ohian- Manuel Lekuonak Luis Villasanteri euskaltzainburutza pasatu zion ekitaldian. Jeanek lehenagotik zuen buruorde karguarekin jarraitzen zuen. Hori kontuan izanda, A. Villasante euskaltzainburu zen garaian, batik bat Ipar Euskal Herriko ordezkari-tza sortu eta eraman zuen Jeanek, gai hau aurreko kapituluan azaldu dugularik. Horrez gaiz, Villasante berak proposatuta, batzarretako moderatzaile izendatu zuen Haritschelhar, horretarako berak baino doe hobeak zituela uste baitzuen. Ospakizunetarako plaza-gizon egokia zelako askotan delegatzen zuen berarengan.

Zuzendaritza bileretara beti ezin izaten zuen etorri Hegoaldera, Bordeleko Unibertsitate eskolek, Baionako Euskal Museoaren zuzendaritzak eta bederatzi urtez Baigorriko alkatetzak trabatzen zutelako. Hori bai, telefonoz, gutunez eta, nahi genuen guztian, bere Angeluko etxean, erraza zen, garai hartan, harremanetan jartzea. Era batera edo bestera, Zuzendaritzako bere partaidetza, ziurtatua zegoen.

ZUZENDARITZAN BURU

Euskaltzainburu kargua Bizkaiko Foru Aldundian, 1989ko urtarrilaren 19an, kargua hartu zuenean, L. Villasantek, 1970eko urrian, aginte berberaz

Zuberoako hiriburuan jabetu zeneko hitz esanguratsu batzuk errepikatu zituen, besteak beste:

Euskara zaindu eta lantzeko: Euskaltzaindia horra zertarako den. Hau da hunen eginkizun bakarra. Euskararen ona, euskararen iraupena eta osasuna eragin, euskara gaur eguneko eginkizunetarako tresna zalui eta egoki bihurtzea. Hartarako behar diren bideak bilatu eta arauak eman...". Jeanek berak Jaurreriko jauregian, bere kautatik, esandakoetatik hitzaldiaren amaierakoa dakart hona: "Urratu duen bidetik ibili da Euskaltzaindia. Lanak hasiak dira, behar dira bururatu. Badakit zer kar eta kemenekin bermatzen diren euskaltzainak, euskaltzain urgazleak, batzorde kideak, bai eta ere egoitzako eta ordezkarietzako langileak. Haiei ere goresmenak, nire eskerrak. Elgarrekin, elgar bilduz eta sustatuz, euskarak behar dituen argibideak eta arauak, emeki emeki, ematen ditugu euskararen eta Euskal Herriaren onerako. "Ekin eta jarrai" da Euskaltzaindiaren lema, beraz, euskaltzainena, nola ez Euskaltzainburuarena

Ordurarte, arrunki, hilean behin biltzen zen Zuzendaritza, aurrerantzean hamabostero egingo zen, bi arrazoiengatik: 1. erakundearen hazkunde eta berriztatzeak hala eskatzen zutelako; 2. Akademiaren gobernamenduari "kolegialtasun" zentzua ematea nahi ziolako. Kontuan izan behar da, 2000 urte arte, Zuzendaritza lau kide botodunekin bakarrik zegoela osatua: burua, buruordea, idazkaria eta diruzaina eta sailburu biak, nahiz eta, noizean behin "Zuzendaritza zabaldua" deitzen zenera, sailburuak ere deitu.

L. Villasanteren ildotik, kolegialtasun hori erarik zabalenean eraman zuen beti, ez bakarrik Arautegi edota Barne Erregeletan agertzen diren bakoitzaren ahalak errespetatuz, baizik eta agintea gehiago delegatuz. Filosofia hori, sail eta batzorde buru eta euskaltzainekin ere eraman izan du, kasu hauetan, behin baino gehiagotan, liberaleria zela kritikatu niolarik.

Juan San Martinek euskaltzainburuordetza oso denbora gutxian eraman zuen, zeren eta kargua hartu eta hiru hilabete eskasera, Eusko Legebiltzarrak Ararteko izendatu zuelako utzi beharra izan zuen. Juan Mari Lekuona sartu zen buruorde. Oiarzuarrak oso ongi konpontzen zen eta hala erakusten du 1996ko azaroaren 29ko batzar agiriak:

Ondoren bere esker ona agertzen dio (J.H.k) Juan Mari Lekuonari, azken zazpi urtetan ederki bete baitu bere lana. Jarrai lezan nahiko lukeela esan du, baina Lekuona jaunak beste kargualdirik ez izateko gogoia adierazi zion aspaldi.

Are gehiago, Juan Mariren aholkuak beti izaten zituen kontuan. Ez zen hura asko nabarmenduko, baina bazuen aginte mailan iritzi zuhurrik, inoiz baino gehiagotan komentatu nion buruari: "diplomazia vatikana du, ikusten da Erroman estudiatua ere bazela". 1996ko abendua geroztik, Henrike Knörr izan zuen buruorde, Arautegiak kargu honi ematen dizkion ahalmen urriez gain, erakunde ordezkapen zereginetan, nortasun zabala uzten ziolarik.

Jose Mari Satrustegi aspalditik zen idazkari eta hala jarraitu zuen Jeanekin ere, 1992ko abenduaren amaiera arte. Ez zen erraza arruazuarrarekin ongi eramatea, baina jakin zuen toreatzen, behin baino gehiagotan Jeanek aitortu zidanez, buruorde zenetik ezagutzen bai zuen. Elkarrekin gobernatu zuten, erabaki amankomun onuragarri anitz hartuz. Gero, lau urtez, 1993-96 tartean, Henrike Knörr izan zen idazkari, agintaldi biotan, gobernuakide bezala ondo konpondu zirelarik. 1997ko abendutik, 2001eko apirila arte, Patxi Goenagak hartu zuen idazkaritza akademikoa. Aspalditik Gramatika batzordekide, konpenetrazio eta kidekotasun handia zuten, denok dakigun bezala, azpeitiarrak, aurrerago San Martinek bezala, kargua utzi beharra izan zuela Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikako sailburuorde izendatzeagatik. Patxiarekin uste dut oso pozik zegoela. Ondoren, Xabier Kintanaren idazkaritza ezagutu zuen, euskaltzainburutza utzi arte eta bistan da, biak ezagututa, ez ziotela, ez batak, ez besteak, elkarren ahal eta eginbideetan, arazorik sortu.

Jose Antonio Arana Martijak diruzaintza kargua, Jeanek euskaltzainburutza hartu zuen egun berean hartu zuen eta hala segituko zuen gaixotasunagatik utzi behar izan ez balu, 2003ko azaroan, nahiz eta hiru hilabete geroago nik hartu behar izan nuelarik kargu hori. Hamalau urte pasa izan ziren elkarrekin Zuzendaritzan Jean eta Jose Antonio eta uste dut, desadostasun gutxi batzuk gorabehera, elkarren errespetu osoz ihardun zutela, bai bakoitzaren eginbideetan, baita ere gobernamenduko amankomunetan, beti ere Akademiaren mesedetan.

Diruzain urtebete eskas egon banintzen ere berarekin, euskaltzainburutzako urte guztietan eta buruordetzako gehienetan, idazkariorde, edota, idazkariorde-kudeatzaile gisa kargualdi biotako lekukotasuna eman dezaket. Atal honetan Euskaltzainburua izandako urteetako ekintza garrantzitsu batzuetara bakarrik mugatu beharra dut, ez gehiegi luzatzearen eta behar haina material aztertzerik ez dudalako orain. Luza gabe norbaiti agindu beharko diogu Euskaltzaindiaren eta euskaltzainen historia egitea eta ordu hori heltzen denean, historiagile horri edota horiei laguntza emateko prest nagoelarik, lankide izateko ere, hasi R. M. Azkue eta J. Lakarra buka, ikusiko da euskaltzain askoren emaitza, kasu honetan, Jeanen emaitza oparoa.

Ekintza nagusietara mugatuz, Orotariko Euskal Hiztegiaren erdialde osoa bere garaian egin zen; orobat EGLU, hots, Euskal Gramatikaren Lehen Urratsak deituriko bost liburuki; Euskararen Lekukoak bildumaren arduradun izan zen hasieran, batzorde buru zelako; IKER bildumaren 5. zenbakitik 15.era bere buruzagitzakoak dira; BBK-Euskaltzaindia sariketako gehienak ere; orobat, argitalpen ugari. Jean euskaltzainburu zela hamaika euskaltzain berri sartu ziren, hots, kronologikoki: I. Sarasola, Tx. Peillen, J. A. Arana Martija, B. Oihartzabal, M. Azkarate, X. Kintana, P. Goenaga, A. Urrutia, A. Iñigo, A. Eguzkitza eta J. L. Lizundia. Beraz, erakundearen erdia eraberritu zen.

Zenbait gertaera eta ospakizun azpimarratzekotan, hara hor, batzuk: 1991eko urriaren 21ean, Euskaltzaindiaren egoitza nagusia inauguratu zuen Bilboko Plaza Barrian, J. A. Ardantza, Eusko Jaurlaritzako Lehendakariaren eta J. C. Alli, Nafarroako Gobernudaren Presidentearekin batera, azken honekin batera sortzaile izandako Aldundietako ordezkariak; Bilboko Alkatea; EA, EAJ, EE, HB eta PP alderdi politikoetako ordezkari nagusiak; unibertsitateetako errektore, kultura eta euskalgintzako elkarteen ordezkari eta beste. Noski, aurrenengo, domina eta guzti ia euskaltzain oso guztiak; segidan, lerroz lerro, euskaltzain ohorezko eta urgazle. 1994an, erakunde akademikoaren 75 urteen ospakizun buru izan zen, lehendabizi hasiera emanez Arantzazun eta Oñatiko Unibertsitatean, 1993ko irailaren 30 eta urriaren 1ean eta jarraian, 1994 urtean zehar, Nafarroa, Araba, Gipuzkoa eta Bizkaiko Foru Diputazioetan, Miarritzen Iparraldeari zegokionez eta, amaitu urrian, Leioako Unibertsitatean, XIII. Biltzar Nagusiarekin.

Bere buruzagitzapean egindako Biltzar Nagusietara mugatuz, hauek dira: XI. 1991ko urriaren 21etik 25era, Plaza Barriko egoitzan eta dialektologia gaiaz, Bonaparte printzea omenduz, nazioarteko mailarekin eta Europako espezialista hoberenen partaidetzaz; XII., 1992ko irailean, Oihenarten omenez, Maulen eta Donapaleu antolatua; XIV., Hendaian, Antoine d'Abbadieren mendeurrenkari, Eusko Ikaskuntzarekin batera, 1997ko irailean eraturia; XV. Bilbon eta Baionan, 2001eko irailaren 20 eta 21ean aste osoan, segidan, programaturia eta egina. Herri literatura, onomastika, gramatika, hizte-gigintza, dialektologia eta beste gaiez, kargualdi horretan, euskal herrialde orotan egindakoak aipatzea luzeegi joko liguke, baina, oker ez bagaude, dene-tan izan zen presente, neurri batean edo bestean.

BATZORDE ARDURETAN

Jeanek hasieratik parte hartu zuen batzordeetan. Hain zuzen, 1970 urteko urriaren 25ean, Mauleko Herriko-etxean, L. Villasantek euskaltzainburutza hartu eta hurrengo hilabeteen, azaroaren 27an, egindako batzarrean, erakun-dean sortutako lehen batzorde bietarako izan zen izendaturia: Alfabetatze Batzordean eta "Euskaltzaindiaren araudia berritzea eta "personalidad jurídica" behar bezala lortzeko batzordean", hitzez hitz aktak dioen bezala. Euskaltzainburuaren proposamenak honela zioen: "Kontseilari Atalerako: Jean Haritschlehar, mugazandikoen eskubideak eta errepresentazioa zaintzeko", batzordearen idazkari legez, bere aholkuak onuragarriak izan zirela aitortzeko, bai Arautegia berritzatzeko eta baita nortasun juridikoa lortzeko ere. Oroitzen naiz nola Madrilgo hoteletik deitu genion Jeani -L.

Villasante, J. San Martin eta J. M. Satrustegi ginen han- Iparraldeko euskaltzain osoen partaidetza eta noizbait Baionan sor zitekeen Ordezkaritzarena nola negoziatu genuen Hezkuntza ministroarekin eta kabinete juridikoko buruarekin azaltzeko, birretsi baino lehen bere iritzia jakinaz.

Geroago, Loiolan, 1981ean egindako II. Barne Jardunaldietan batzordeen organigrama finkatu zenean, II. batzorde iraunkorreko, hots, Gramatikako, buruorde izendatua izan zen, buru noski, P. Lafitte. Loiolan bertan sortu zen Euskararen Lekukoak batzordea eta A. Villasante euskaltzainburuak, bera idazkari soil gelditurik, batzorde buru proposatu zuen Jean eta, hala izendatu, osoko bilkurak.

Hirugarren batzorde iraunkorrak, Dialektologia/Euskalkiak deitua, 1981an sortu eta laster, hasi zen bere egitasmo nagusia hausnartzen eta eztabaidatzen, hain zuzen, Deba (1981), Donaixiti-Ibarre (1982), Markina (1984) eta Gasteiz (1985), lau Dialektologia Jardunaldien eraginez, Euskal Herriko Hizkuntza Atlas, hots, aurrerantzean EHHA akronimoaz ezagutua. Lau jardunaldiotan plangintza hausnartzen eta gauzatzen hasi zen, batzordeburu, hasieran Patxi Ondarra bazen ere, egitasmoaren arduradun Jean zuelarik. Noizbait, egitasmoa burutu eta emaitzak argitaratzen direnean, Orotariko Euskal Hiztegiarekin egin genuen antzera, EHHaren historia ere idatzi beharko du norbaitek, bertan lekukotuko delarik, proiektua martxan jartzean eta lehen urteetako langintzan Haritschelharren zuzendaritza gaitza.

Literatura Batzordea hasiera batean, Jagon Sailean zegoen kokatua, baina bertsolaritza txapelketa eta antzerako ekintzak antolatzeari utzi zioenean Euskaltzaindiak, ikusi zen literatura ikerketari ere heldu behar zitzaiola. Hala hiru azpibatxordetan banatu zen: Literatura Klasikoa, Herri Literatura eta Literatura Ikerketa, ondorioz, Jagon Sailetik Iker Sailerak pasatu zelarik Literatura Batzordea, VI. Barne Jardunaldietan, 1989ean, Lazkaon egindakoetan, hain zuzen. Literatura Ikerketa azpibatxorde honen buru urte hartan Juan Mari Lekuona izendatu zen eta Jean kide sartu zen, geroztik, Lekuona zendu ondoren, 2005ean, Argomaizen antolatutako, XIV. Barne Jardunaldietan, Jean izendatu zen buru eta hala segitzen du.

Argitalpen Batzordea, egiturazko batzordeetariko bat baita, beraz, Zuzendaritzari atxikia, bai buruorde zelarik, Villasanteren garaian eta, gero, euskaltzainburu gisa kide izan da 2005 hasiera arte. Gainera, Euskaltzainburua baita, Barne Erregelen arabera, Argitalpen Batzordearen buru, hala izan da Jean urte luzetan, gainontzeko kideen partaidetasunez eta Ricardo Badiola eragile lanez. Erakundearen *Argitalpen Katalogo* mardulak ematen du urte horietako uzta oparoa, bai *Euskerak* agerkarian eta, baita ere, bilduma orotan.

HARITSCHELHAR HERRI-GIZON/PLAZA-GIZON

Jean, bederatzi urtez (1971-1980) Baigorri bere sorterriko alkate izan zelako bakarrik ere gizon publiko, herri-gizon kontsidera genezake, herri-baitzen-hautetsia. Politika garai horretatik landa, izan zuen eta izaten jarraitzen du Iparraldean anitzentzat herri gizon, nahiz eta karguetatik erretiratu izan.

Hego Euskal Herrian, ordea, euskaltzainburutza karguagatik hartu zuen herri-gizon ospea, ongi merezia, bestalde. Hizkuntzaren erakunde nagusia denetik Euskaltzaindia, batzar akademiko arruntetan eta ageriko ospakizunetan, beti jakin du karguak behar zuen tornua ematen. Orobat, agintari eta herri hautetsiekiko harremanetan duintasunez eta diplomaziaz Euskaltzaindia bere leku gorenean jagotea lortu zuen. Kulturgintzan, orohar eta, batez ere, euskalgintzan ziharduten eta diharduten elkarte eta taldeekin harremanik goxoenak eramaten jakin zuen, erakundearen maila ondo zainduz.

Komunikabideetako agerraldietan eta herritarrekiko harremanetan, ordea, herri-gizontasun hori, plaza-gizon bezala eraman zuen trebezia naturalez. Barka beza Jeanek, baina Bizkaia-Gipuzkoetan plaza-gizon berba horrek herrikoitasuna egokien adierazten digu.